

## OLOSUHDEVALIOKUNTA Yhteenveto uimaseuroille

# TAUSTAA UIMAHALLIHANKKEILLE SUOMESSA

## 1. YLEISTÄ

Uimaliiton olosuhdevaliokunta on koonnut tähän yhteenvetoon uimaseurojen tarpeisiin oleellisia uimahalli-investointeja perustelevia seikkoja. Tavoitteenamme on tukea seuroja niiden käynnistäessä ja edistäessä uimahallihankkeita omilla toimialueillaan. Suuri osa alla olevista asioista on jo ennestään tuttuja seuroille, tämän dokumentin tarkoituksena onkin toimia tiiviinä muistilistana kaikille seuran toiminnassa mukana oleville henkilöille ja helpottaa kunnan ja muiden asiaan vaikuttavien tahojen kanssa käytäviä keskusteluja.



*Porin uimahalli, 2011*

## 2. MIKSI KUNNAN KANNATTAÄ INVESTOIDA UIMAHALLIIN JA TEHOSTAA OLEMASSA OLEVAN ALLASTILAN KÄYTTÖÄ?

### **Yleistä**

Vesi on elementtinä pehmeä ja mahdollistaa liikunnan harrastamisen ikään, kuntoon tai painoon katsomatta. Väestön ikääntyessä tarve erilaisia vesiliikuntapalveluita kohtaan kasvaa voimakkaasti. Riittävä vesitila mahdollistaisi niin ikääntyvän väestön kuin muidenkin kohderyhmien monipuolisen liikuttamisen, mikä vaikuttaa vähentävästi tuleviin terveyden- ja sairaushoitokuluihin.

### **Nuorisoliikunta**

Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan uinti on 3-18-vuotiaiden lasten ja nuorten parissa kolmanneksi harrastetuin urheilulaji vain hieman jalkapallon ja pyöräilyn takana ja esimerkiksi huomattavasti jääkiekkoa suosituampi. Pääosin sisätiloissa harrastettavista lajeista uinti on lasten ja nuorten parissa suosituin liikuntamuoto. Uinti on em. ikäryhmässä tyttöjen toiseksi harrastetuin laji.

### **Aikuisten liikunta**

Aikuisten puolella uinti on 575.000 harrastajalla kuudenneksi harrastetuin laji ja pääosin sisätiloissa harrastettavista lajeista toiseksi suosituin kuntosalilla käynnin jälkeen. Lisäksi liikuntatutkimuksen mukaan uinnin potentiaalisia harrastajia on ylivoimaisesti eniten, lähes 300.000. Vain allastilan puute rajoittaa näiden ihmisten mahdollisuutta vesiliikunnan harrastamiseen. Myös terveysliikkujien toivelistalla uinti on suosituin laji.

## Uimaseurojen merkitys

Tutkimukset ja kokemus osoittavat, että uimaseurojen toimintaan olisi tulossa niin paljon lisää harrastajia – sekä lapsia että aikuisia – kuin allastila antaisi myöten.

Uimaseurat kantavat jo nyt merkittävää ja kasvavaa yhteiskunnallista vastuuta järjestäessään liikunta- ja urheilutoimintaa paikkakunnan väestölle vauvasta vaariin. Seurat osallistuvat suurella panoksella mm. uimakoulujen järjestämiseen sekä koululaisten uinninopetukseen.

## Esimerkki uimahallihankkeen vaikutuksista

Kokemukset esimerkiksi Mäkelänrinteen Uintikeskuksen rakentamisesta osoittavat, että hallitilalle löytyy varmasti käyttöä. Ennen Mäkelänrinteen rakentamista epäiltiin, että uuden hallin rakentaminen vie käyttäjiä vanhoilta halleilta. Käytäntö on osoittautunut päinvastaiseksi. Mäkelänrinteen vuosittainen kävijämäärä on yli 700 000. Lähialueiden muiden uimahallien käyttö ei ole kuitenkaan vähentynyt.

## 3. INVESTOINTI JA SEN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

### Yleistä

Tyypillinen uimahalli-investointi on hieman yli 10 miljoonaa euroa (vuoden 2011 hintatasolla). Tällaisessa uimahallissa allaspinta-ala on noin 600 m<sup>2</sup>, mikä jo riittää monipuoliseen palvelutarjontaan ja siten houkuttelee kävijöitä. Toimivaan uimahalliin kuuluvat uintialtaan lisäksi opetusallas, monitoimiallas ja lasten kahluuallas. Usein myös kuntosali on tärkeä lisä palvelutarjonnassa. Riisutun perusuimahallin (uintiallas, opetusallas) kustannukset voivat olla merkittävästi pienemmätkin. Investoinnin laajuutta arvioitaessa on kuitenkin syytä laskea tarkasti tuleva kassavirta sekä se, mistä eristä se muodostuu (lapsiperheet, ikääntyvä ja vanhusväestö ja ehkäisevän kansanterveystyön merkitys).



*Mäkelänrinteen uintikeskus, Helsinki, 1999*

### Uintiallas

Uintialtaan pituuden tulee aina olla vähintään 25 metriä ja ratoja vähintään 8. Selvää kuitenkin on, että 6 rataakin on parempi vaihtoehto kuin ei yhtään. Suositeltava rataleveys on 2,5 metriä. Uintialtaan syvyyden tulee olla vähintään 1,2...2,0 metriä. Tällä profiililla mahdollistetaan uinnin lisäksi sekä matalan että syvän veden vesijumput ja siten monipuolistetaan uimahallin palvelutarjontaa.

Taitouintiin soveltuvia altaita on melko vähän. Jos taitouinti on paikkakunnalla erityisen kysytty laji, on tavoitteeksi hyvä asettaa taitouinnin edellyttämä 3,0 metrin syvyys 12,0 x 12,0 metrin suuruisella alueella. Tämän syvyisiä altaita ei välttämättä rakenneta muuten kuin silloin, kun syvemmissä päässä on hyppytaidot ja ponnauslaudat. Näille on kuitenkin suositeltavampi vaihtoehto oma hyppyalas tai uintialtaan sivulla oleva syvennys.

Hyppytaidot ja ponnauslaudat (1 ja 3 m) edellyttävät vähintään 3,8 metrin syvyyttä ja kerrostelineet (5 ja 10m) vähintään 3,8 ja 5 metrin syvyyttä. Lisäksi ponnauslaudat edellyttävät 6,0 (1m) ja 8,0 (3 m) metrin huonekorkeutta ja kerrokset 8,25 tai 14 metrin huonekorkeutta.

Täydelliset kilpailutelineet voidaan sijoittaa 16,0 x 20,0 metrin kokoiseen altaaseen. Telineiden edellyttämä huonekorkeus voidaan huomioida ja hyödyntää sopivilla tilaratkaisuilla. Hyppytelineet ovat erityisesti nuorten suosiossa.

Lähtökorokkeet tulisi asentaa altaan syvään päähän. Ajanottoon tarkoitettujen kosketuspaneelien paksuus tulee huomioida uintialtaan pituudessa.

Hallia rakennettaessa kannattaa jo suunnitteluvaiheessa varautua uintiurheilun innostuksen lisääntymiseen uuden hallin myötä. Lisätilararpeen huomioon ottaminen on luonnollisesti suunnitteluvaiheessa huomattavasti helpompaa ja halvempaa kuin jo käytössä olevan hallin kohdalla.

Esimerkkinä uudesta, valmistuneesta ja onnistuneesta hankkeesta on muun muassa Kangasalan uimahalli Kuohu, jonka allaspinta-ala on 670 neliometriä ja vuotuinen kävijämäärä on noin 170 000. Kangasalan asukasluku on noin 30 000.



*Kuohu, Kangasala, 2009*

#### 4. KÄYTTÖKULUT, KULURAKENNE

Uimahallin tyypillinen kulurakenne:

Henkilöstökulut	50 %
Energia, vesi	35-40 %
Muu	10 %

Kulurakenne ja sen joustavoittaminen antaa riittävän isoille ja ammattimaisille uimaseuroille tai seurojen yhteenliittymille mahdollisuuden yhteistyöhön kunnan kanssa. Henkilöstökulut muuttuisivat kunnan näkökulmasta kiinteistä kuluista joustavimmiksi muuttuviksi kuluiksi. Samalla kunnan hallinnollisen työn määrä pienenesi. Jo suunnitteluvaiheessa on syytä kiinnittää huomiota myös seuraaviin seikkoihin:

##### **Kuluttajaturvallisuus ja käytettävyys**

Uimahalli on kuluttajapalvelua, jonka turvallisuudesta vastaa palvelun tarjoaja. Selkeillä tilaratkaisuilla voidaan pienentää uinninvalvonnan henkilöstökuluja ja helpottaa puhtaanapitoa. Selkeät tilaratkaisut palvelevat myös kaikkia käyttäjäryhmiä ikään ja kuntoon katsomatta, mikä myös kasvattaa uimahallin suosiota. Sokkeloisia tilaratkaisuja, joiden valvonta on haastavaa ja käytettävyys huono ei suositella. On myös tärkeää, että uimahalli on mahdollisimman monen saavutettavissa kävellen, polkupyörällä tai julkisilla liikennevälineillä.

### **Energiatehokkuus**

Energiatehokkuuteen vaikuttavat mm. rakennuksen ulkovaipan muodot, lämmöneristävyyys ja ilmatiiviys sekä tekniset järjestelmät automaatio- ja lämmöntalteenottoratkaisuineen. Näihin voi vaikuttaa jo suunnitteluvaiheessa.

Aukioloajat luonnollisesti vaikuttavat energian ja veden kulutukseen, mutta toisaalta suppeat aukioloajat vähentävät myös kävijämäärää. Yleisesti voidaan todeta, että suuren kävijämäärän omaavissa uimahalleissa on kävijäkohtainen energiankulutus pienimmillään.

Yksityiskohtana mainittakoon saunat, joiden käyttöaikoja ja lämpötilatasoja voi tarkastella kriittisesti kuitenkin käyttäjien toiveita unohtamatta. Neljän saunan mallilla (kaksi naisilla, kaksi miehillä) voidaan puhtaanapito ja ruuhkahuiput hoitaa joustavasti. Hiljaisina aikoina voi toinen sauna olla poissa käytöstä.

### **Rakentamisen laatu**

Pitkällä aikavälillä on edullisempaa käyttää riittävän laadukkaita materiaaleja (esim. suihkut, laatat). Rakentamiseen on varattava riittävästi aikaa (esim. betonirakenteiden kuivuminen). Lyhyen aikavälin säästö kostautuu kasvavina korjauskuluina. Uimahalleja peruskorjataan n. 25 – 30 vuoden välein, mutta huonolaatuiset materiaalit ja liian nopea rakentamisaikataulu tarkoittavat jatkuvaa kunnossapitoa ja nopeuttavat peruskorjaustarvetta. Jossakin vaiheessa huono laatu näkyy myös kävijämäärän laskuna.

### **Allastilan mitoitus**

Riittävä allaspinta-ala ja uintialtaan ratojen määrä palvelevat yhtäläisesti niin kilpa-, kunto-, harraste- kuin erityisryhmien tarpeita ja vähentävät tilapaineita alueiden muissa liikuntapaikoissa. Tilakysymyksissä on hyvä ottaa huomioon viimeaikoina räjähdysmäisesti suosiotaan lisänneen vesijuoksun ja vesijumpan tarpeet.

Suunnittelussa on syytä käyttää kokeneita uimahallien suunnittelijoita (Uimaliitosta saa tarvittaessa referenssilistan).



*Uintikeskus (laajennus), Tampere, 2007*

## **5. UIMASEURAN NÄKÖKULMA. UIMASEURA KUNNAN KUMPPANINA**

Kilpailutoiminta on olennainen osa uimaseurojen toimintaa ja useimmissa tapauksissa syy, jonka vuoksi seurat on alun perin perustettu. Elinvoimainen uimaseura koostuu sekä vilkkaasta harraste- ja kuntotoiminnasta että kilpailutoiminnasta. Seurojen pysyminen vireinä ja elinvoimaisena mahdollistaa niiden osallistumisen jatkossakin paikkakunnan hyvinvointi- ja koulutuspalveluiden tuottamiseen. Tämän vuoksi on tärkeitä, että myös kilpauinnin tarpeet otetaan huomioon uusia hallihankkeita suunniteltaessa. Suuri osa seuroissa toimivista tuhansista vapaaehtoisista on tullut toimintaan mukaan juuri lastensa kilpauintiharrastuksen myötä.

Kilpauinnin ja muun kilpauintiurheilun tarpeet eivät edellytä olennaisia erityisolosuhteita muuhun uimahallissa tapahtuvaan toimintaan nähden. Monissa kuntien käynnistämässä hankkeissa on jälleen palattu malliin, jossa vesipinta-alan suuruus uimahallisuunnittelussa on merkittävä tekijä,



**SUOMEN UIMALIITTO**  
FINSKA SIMFÖRBUNDET  
FINNISH SWIMMING ASSOCIATION

Hämeentie 105 A  
FI-00550 Helsinki  
Tel. +358 44 5490 300  
Fax +358 9 5840 0496  
finnish.swimming@uimaliitto.fi  
www.uimaliitto.fi

jotta hallissa voidaan järjestää monipuolista laajoja väestöryhmiä palvelevaa toimintaa. Riittävä ratojen määrä, altaan syvyys ja leveys palvelevat yhtäläisesti niin kilpa-, kunto-, harraste- kuin erityisryhmien tarpeita ja vähentävät tilapaineita alueiden muissa liikuntapaikoissa. Tilakysymyksissä on hyvä ottaa huomioon viimeaikoina räjähdysmäisesti suositaan lisänneen vesijuoksun tarpeet.

Lasten ja nuorten osalta seurojen kaikki toiminta ei perustu vakavaan kilpailuun, vaan seuroissa on monia harraste- ja erityisryhmiä, joissa opitaan uintitekniikat, eri uintiurheilulajeja sekä vedessä selviytymisen taitoja. Mahdollisuus harrastaa myös kilpauintia motivoi monia jatkamaan harrastusta pidempään. Lisäksi useille kilpauintia harrastaneille uinnista on jäänyt elinikäinen harrastus, joka auttaa pysymään kunnossa.

Uimahalli, joka palvelee ominaisuuksiltaan ja mitoiltaan kilpauinnin tarpeita soveltuu erinomaisesti kaikille hallin käyttäjäryhmille. Itse hallin käyttöä eri ryhmien välillä voidaan helposti säädellä kaupungin toimesta allastilan jakopolitiikan avulla.